

Československá meteorologická společnost
při ČSAV

Slovenská meteorologická spoločnosť
pri SAV

Informační věstník
pro členy Společnosti

Za obsah odpovídá:

RNDr. Jan Bednář, CSc. vědecký tajemník ČSMS

Praha , červenec 1982

O b s a h :

Zprávy z Hlavního výboru ČSMS

Činnost poboček

Seminář ve Valticích

100. výročí úmrtí Dr. E. Purkyně

Čestná uznání ČSMS za rok 1981

75 let akademika A. Zátopka

Seminář ČSMS v roce 1983

Zprávy z Hlavního výboru ČSMS

Hlavní výbor Československé meteorologické společnosti se v prvním pololetí r. 1982 sešel na plenárních schůzích v lednu a v dubnu v Praze a v květnu na semináři "Výpočetní technika v meteorologii a v dalších fyzikálních oborech", uspořádaném ve Valticích na jižní Moravě. Z jeho jednání považujeme za vhodné blíže informovat členy ČSMS především o následujících bodech:

- 1/ HV připravil podklady pro uzavření nové smlouvy o spolupráci s meteorologickou společností v MLR. Jde o třístrannou smlouvu mezi ČSMS, SMS a maďarskou stranou, která má nahradit dřívější dvoustrannou smlouvu mezi ČSMS a meteorologickou společností MLR, jejíž text již v současné době plně nevyhovuje. Byl vypracován nový text smlouvy a předán k prostudování a vyjádření maďarské společnosti.
- 2/ HV upřesnil prostřednictvím korespondence s meteorologickou společností v NDR podmínky vzájemné výměny přednášek. Po konzultaci s vedením Českého i Slovenského hydrometeorologického ústavu a Ústavu fyziky atmosféry ČSAV odeslal do NDR nabídku témat a referentů na letošní rok. V současné době se očekává obdobná nabídka z NDR. Snahou HV bude delegovat do NDR v příštích letech především ty členy ČSMS a SMS, kteří přednesli hodnotné přednášky v rámci činnosti těchto společností.
- 3/ Počátkem tohoto roku vyšel od nadřízených složek (ČSAV) návrh na sloučení Československé meteorologické společnosti s Jednotou československých matematiků a fyziků nebo s Československou astronomickou společností. HV ČSMS na svém dubnovém zasedání zaujal k tomuto návrhu odmítavé stanovisko, a to zejména z následujících důvodů :
 - a/ Samostatná existence ČSMS plně vyhovuje a navrhované sloučení nemůže být v žádném směru přínosem.

- b/ Návrh je dílčí a nekoncepční, neboť není součástí žádné širší reformy, která by se v zásadě týkala všech vědeckých společností řízených ČSAV.
 - c/ Návrh nerespektuje existenci Slovenské meteorologické společnosti (v rámci SAV nebyl žádný podobný návrh podán).
 - d/ Meteorologické společnosti samostatně existují ve všech okolních socialistických i nesocialistických státech; sloučení naší meteorologické společnosti a její zánik jako samostatné organizace by se negativně projevil ve smluvně zajištěných mezinárodních stycích.
 - e/ Samostatná existence ČSMS je v souladu i s programem Světové meteorologické organizace.
 - f/ Sloučení meteorologické společnosti by znesnadnilo spolupráci s dalšími meteorologickými institucemi v ČSSR (Český a Slovenský hydrometeorologický ústav, Ústav fyziky atmosféry ČSAV, vysoké školy atd.) .
- 4/ HV připravil rámcový plán činnosti ČSMS na rok 1982, který zde uvádíme v plném znění:

P l á n č i n n o s t

Československé meteorologické společnosti při ČSAV

V souladu se závěry XVI. sjezdu KSČ, rozpracovanými na podmínky práce Československé meteorologické společnosti při ČSAV a na základě usnesení VIII. valného shromáždění svých členů plánuje ČSMS v roce 1983 následující úkoly:

1. Hlavní výbor ČSMS ve spolupráci s oběma pobočkami, Českým hydrometeorologickým ústavem, Ústavem fyziky atmosféry ČSAV a Matematicko-fyzikální fakultou UK uspořádá 3 denní seminář na téma "Meteorologické předpovědi" (v květnu, příp. v září)
2. Pražská pobočka ČSMS uspořádá v jarním a podzimním běhu 14 přednášek s aktuální meteorologickou tematikou.
Denně bude propagovat aktuální meteorologické informace pomocí informačního panelu ve Františkánské zahradě.
3. Brněnská pobočka ČSMS uspořádá 7 přednášek k významným úkolům meteorologie.
4. Terminologická komise ve spolupráci s redakční radou slovníku dokončí redakční práce na explikativní části slovníku a předá rukopis slovníku k pořízení čistopisu.
5. Historická komise bude pokračovat v přípravě "Dějiny čs. meteorologie".

6. HV ČSMS bude spolupracovat se SMS při SAV, s Československou bioklimatologickou společností při ČSAV, příp. s dalšími společnostmi při pořádání společných přednáškových a popularizačních akcí.
7. HV ČSMS bude ve smyslu uzavřené dohody o spolupráci s Meteorologickou společností NDR organizovat výměnu referentů k závažným aktuálním meteorologickým tématům. Hlavní výbor ČSMS bude sledovat novelizaci dohody o spolupráci s Meteorologickou společností MLR.
8. HV, pobočky a všichni členové ČSMS budou propagovat činnost a členství v ČSMS, zejména mezi mladými meteorology.
9. ČSMS se bude podílet na popularizačních akcích meteorologie, pořádaných ČHMÚ, ÚFA ČSAV, příp. dalšími organizacemi.

Činnost poboček :

Podobně jako v minulých letech, spočívala hlavní náplň činnosti poboček ČSMS v organizování přednášek s aktuální meteorologickou problematikou. V Praze se v prvním pololetí 1982 uskutečnily 4 a v Brně 3 přednášky. Obě pobočky se aktivně podílely na organizaci semináře ve Valticích. Pražská pobočka zajišťovala informování veřejnosti o povětrnostní situaci prostřednictvím panelu ve Františkovské zahradě.

Seminář ve Valticích

Tradiční, každoročně pořádaný odborný seminář Československé meteorologické společnosti se tentokrát konal ve dnech 25. - 27. května 1982 ve Valticích na jižní Moravě na téma " Výpočetní technika v meteorologii a v dalších fyzikálních oborech ". Spolupořadatelé byli: Český hydrometeorologický ústav, Ústav fyziky atmosféry ČSAV, Jednota československých matematiků a fyziků, pobočka VTS při Českém hydrometeorologickém ústavu. Z přihlášených 104 účastníků přijela převážná většina a vyslechla 29 referátů většinou velmi dobré úrovně. Jednání semináře bylo členěno do 4 půldnů, zahájil je předseda společnosti RNDr. Bořivoj Sobišek, CSc., který při této příležitosti předal diplom s čestným uznáním ČSMS RNDr. Píchovi. Obdobný diplom byl udělen RNDr. Š. Petrovičovi a o předání byl požádán předseda Slovenské meteorologické společnosti doc. RNDr. F. Šamaj, DrSc. V úvodu semináře přednesli obsáhlé vstupní referáty RNDr. J. Nadrchal, CSc. z Jednoty československých matematiků a fyziků (o současném stavu a perspektivách výpočetní techniky všeobecně i ve vztahu k fyzikálním oborům) a Ing. I. Vajda, CSc. z ústavu teorie informace a automatizace ČSAV.

(o některých aktuálních problémech teorie přenosu informace). Další referáty se pak týkaly zejména: využití malé a velké výpočetní techniky v meteorologii, problematiky vytváření databází a organizace databank meteorologických údajů, práce meteorologického telekomunikačního centra, statistických metod zpracování dat, aplikací výpočetní techniky v družicové meteorologii a v povětrnostní službě.

Úrovni semináře prospělo, že každý účastník obdržel před zahájením sborník s texty téměř všech přednášených referátů. Za přípravu tohoto sborníku patří dík především pobožce VTS při Českém hydrometeorologickém ústavu a osobně Ing. B. Prusíkovi, CSc. Zvláštní zmínky a poděkování si zaslouží organizační sekretariát vedený RNDr. J. Pretelem, CSc. a personálně zajišťovaný Ústavem fyziky atmosféry ČSAV, který zvládl všechny problémy na výtečnou. Je třeba ocenit i významnou pomoc při zajišťování celé akce ze strany brněnské pobočky ČSMS, zejména jejího předsedy RNDr. Ing. J. Konicara.

Z odborného hlediska lze konstatovat, že seminář umožnil mnoha účastníkům seznámit se hlouběji se současnými možnostmi a problémy využití výpočetní techniky v meteorologii a v příbuzných oborech (např. v hydrologii), navázat užitečné vzájemné kontakty (zejména pokud jde o programové vybavení jednotlivých pracovišť) a vhodným způsobem ventiloval některé dosud nevyřešené otázky (především z oblasti archivace dat). Kladným rysem celé akce bylo i příjemné prostředí, neformálnost a srdečná atmosféra jak v průběhu odborného jednání, tak i po oba večery. Je proto jistě vhodné vyslovit přání, aby budoucí semináře pořádané Československou meteorologickou společností byly alespoň tak úspěšné jako seminář valtický.

100. výročí úmrtí Dr. Emanuela Purkyně

Dne 23. května 1982 si odborná veřejnost připomněla 100. výročí úmrtí průkopníka moderní bioklimatologie, zakladatele užité meteorologie v Čechách, významného lesnického vědce, botanika a organizátora srážkoměrné sítě v Čechách Dr. Emanuela Purkyně, syna slavného profesora Jana evangelisty Purkyně.

Život a dílo Purkyněovo je pro nás dodnes příkladem důslednosti vědecké erudice, hlubokých znalostí a prosazováním dosažených poznatků proti zaslepenosti současníků bez ohledu na osobní pohodlí a prospěch.

K uctění památky Emanuela Purkyně uspořádala v Praze dne 19. května 1982 Československá bioklimatologická společnost při ČSAV ve spolupráci s Československou meteorologickou společností při ČSAV, Československou botanickou společností při ČSAV a Zemědělským muzeem v Praze a Městským národním výborem v Bělé pod Bezdězem za účasti 30 odborníků symposium, na němž byly předneseny referáty, vztahující se

k životu, dílu a odkazu Emanuela Purkyně. Následujícího dne proběhl v místě, kde Purkyně žil, zemřel a je pochován, v Bělé pod Bezdězem, pietní akt u jeho pomníku na místním náměstí a u jeho hrobu.

Symposia i pietního aktu se zúčastnila dvoučlenná delegace ČSMS, která položila věnec u hrobu Dr. Emanuela Purkyně.

RNDr. Bořivoj Sobíšek, CSc.

Čestná uznání Československé meteorologické společnosti při ČSAV za rok 1981

Hlavní výbor ČSMS udělil za rok 1981 čestná uznání :

RNDr. Jaroslavu Píchovi, vedoucímu experimentálního pracoviště Českého hydrometeorologického ústavu v Hradci Králové za významný podíl na odborné i organizační přípravě a provedení úspěšného semináře "Vztah slunečního záření a atmosférických dějů". Uznání bylo rovněž uděleno s přihlédnutím k dlouholeté aktivní činnosti v ČSMS a u příležitosti jeho 60. narozenin.

Čestnému členu ČSMS RNDr. Štefanu Petrovičovi za celoživotní aktivní, úspěšnou a odborně vysoce fundovanou činnost na úseku klimatologie v ČSSR u příležitosti jeho 75. narozenin.

Životní jubileum akademika Aloise Zátoka

Dne 30. června t.r. se dožívá akademik Alois Zátoka 75 let uprostřed tvůrčí, vědecké, organizační i pedagogické činnosti.

Akademik Alois Zátoka je předním světovým odborníkem v oblasti seismologie. Svými průkopnickými pracemi v oblasti seismicity, energetické klasifikace zemětřesení, mikroseismů, teorie a konstrukce seismických přístrojů a j. se stal mezinárodně uznávanou autoritou a vyhledávaným expertem OSN a UNESCO. Již před třiceti lety studiem zemětřesení na Slovensku a býv. Podkarpatské Rusi, zemětřesení severomoravského z r. 1935 a zemětřesení východoalpských jako první na světě objektivně odvodil hlubinnou kerní stavbu Českého masivu, kterou o dvě desetiletí později jiní badatelé potvrdili nezávislými metodami. Zpracoval teoretické a experimentální otázky energetické klasifikace zemětřesení jako jeden z prvních na světě. Jeho výsledky v uvedené oblasti ovlivnily studium seismicity v celé Evropě, zejména v SSSR. Vyvinul originální metodu pro studium mikroseismů, kterou aplikoval na mikroseismy na Evropském kontinentu a na mikroseismy v Japonsku. Výsledky přispěly k poznání vztahů mikroseismů k tektonice, k všeobecné cirkulaci atmosférické,

zejména k jejímu sezónnímu charakteru i k problematice vztahů Slunce - Země. Je faktickým zakladatelem čs. seismické sítě, kterou též dlouho vedl a vyzdvihl ji na vysoký mezinárodní standard. Mnoho se věnoval problémům, jak snížit na nejmenší míru následky katastrofálních zemětřesení v seismicky ohrožených oblastech. V letech 1963-1966 pracoval v Jugoslávii, na Balkáně a v Turecku jako člen poradního sboru OSN (předseda skupiny "Science") a misí UNESCO. V r. 1967 pracoval jako člen mise UNESCO/OSN v západní Anatolii po zemětřesení v oblasti Adapazari - údolí řeky Mudurnu. V letech 1968-1969 zaváděl novou bázi vývojového programu OSN u japonské vlády v Mezinárodním ústavu seismologie a zemětřesného inženýrství v Tokiu jako jeho hlavní technický poradce a expert UNESCO pro seismologii. Jeho účast v týmech věhlasných světových specialistů organizovaných prostřednictvím UNESCO je pro československou vědu významným uznáním.

Akademik Zátpek se však ve své vědecké a organizační práci neomezil jen na oblast seismologie. S plnou odpovědností je nutno říci, že je zakladatelem čs. moderní geofyziky. Od r. 1951 usiloval o rozvoj Geofyzikálního ústavu MFF UK jako jeho vedoucí, podílel se rovněž na vybudování Geofyzikálního ústavu ČSAV a Ústavu užité geofyziky, předchůdce dnešního nár. podniku Geofyzika. Velmi závažný je jeho podíl v rozvoji moderní vědecké geodézie, užité geofyziky a geologie. Zvláště je třeba ocenit jeho zásluhy o rozvoj syntetických geofyzikálních studií, v nichž se studiem specifiky řady geofyzikálních polí hledá klíč k řešení zásadních problémů geofyziky, geologie a geodézie na území ČSSR.

Pod jeho vedením byla zakončena I. etapa programu "Geofyzikálních syntéz" ve formě monografie, kterou akademik Zátpek redigoval a ke které významně přispěl i jako autor.

Akademik A. Zátpek se vždy též živě zajímal o meteorologickou problematiku, což potvrzuje jeho dlouhodobé členství v ČSMS. Do dalších let života mu proto celá ČSMS přeje hodně zdraví, spokojenosti a dalších vědeckých úspěchů.

Seminář ČSMS v roce 1983

V příštím roce (pravděpodobně v květnu nebo v září) uspořádá Československá meteorologická společnost ve spolupráci s Českým hydrometeorologickým ústavem, Ústavem fyziky atmosféry ČSAV a Matematicko-fyzikální fakultou UK třídní odborný seminář k problematice meteorologických prognóz. Členové ČSMS budou podrobněji informováni pozvánkou do konce roku 1982